

על השתלת לב

בס"ד, ט"ו חשוון תשמ"ז לפ"ק

כבוד תלמידי וידיד נפשי המכובד הרב הגאון הג' צדיק במעשיו פאר היחס כש"ת מוהר"ר משה האלברשטאם שליט"א מורה ודאין בעיה"ק ירושלים תוב"ב.

אחדשה"ט רש"ת באה"ר -

בעש"ק לפני הלילה נמסר לי מכתבו היקר, ותוכו רצוף אהבה של תורה בשאלה הידוע לענין השתלת הלב וכו' אשר מדובר בו הרבה בזמן האחרון וגאוני זמנינו נו"ו בה כדת של תורה, ובאמת כל העלאות ספיקות רב ההפסד בו כי פורצי גדר האנושית שברופאים רוצים לתלות עצמן בזה או בזה, ע"כ אכתוב רק הפשוט ע"פ חז"ל ורבותינו גדולי האחרונים - וכ"ת העיר למש"כ הח"צ סי' ע"ז וח"ס יו"ד סי' של"ח - ובתשובת ד"ח ח"ב מאהע"ז - ובמש"כ גאב"ד דירושלים בס' מנחת יצחק ח"ה סי' ז' ועוד.

א. - בעיקר הנדון אם מיתת הלב קובע מיתת האדם או מיתת המוח, אם הפסקת פעימות הלב - או הפסקת הנשימה, אעפ"י שמפשטות שיטת הש"ס יומא פ"ה ע"א דעד היכן הוא בודק עד חוטמו ויש אומרים עד לבו וכו' דמסיק הש"ס דלענין פקו"נ גם אבא שאול מודה דעיקר חיותי באפי' דכ' כל אשר נשמת רוח באפיו - וקאמר דהמחלוקת ממטה למעלה דלחד מ"ד כיון שאפס פעולת הלב א"צ יותר ולחד מ"ד רק הנשימה קובע, וממעלה למטה לכו"ע די בחוטמו, מכ"ז משמע לכאורה דאם קובע הפסקת נשימה נקבע המות בודאי שוב אין ספק מחמת הלב דאם הי' ספק הא חיישינן לספק כ"ד בפקו"נ.

אבל האמת לא כן הוא דיסודי רבינו הח"צ סי' ע"ז ומרן הח"ס יו"ד סי' של"ח דהלב קובע ג"כ עכ"פ הוא אמיתה של תורה, ועפה"ת לא נחשב כמת רק באפס פעימת הלב וגם הנשימה, ומש"כ הח"צ שאם תנוח הלב כהרף עין ימות ויבטלו כל תנועותיו הוא האמת וכל ראיותיו מחז"ל - ומזוה"ק - ורבינו סעדיה גאון אין לחלוק עליהם (ואין זה ענין לגוף הוכוח עם הח"צ בהעוף שלא הי' לו לב כידוע) וממילא כשהלב עדיין חי גם האדם נקרא בחיים, ואסור להמיתו או לקרב מיתתו בגרמא, ומש"כ הח"צ נכתב להלכה ולא רק מצד המדע כמי ששגג בזה, ומזה פשיטא לי' להח"ס במה דנקט בלשונו בתשובה שם - דאם הדופקים דופקים אעפ"י שלא נשאר בו נשימה עדין חי גמור הוא ובד"ה אבל כ' שם - אבל כל שאחר שמוטל כאבן דומם

ואין בו שום דפיקה, ואם אח"כ בטל הנשימה אין לנו אלא דברי תורתנו הק' שהוא מת וכו' - והיינו ממה שהוכיח למעלה מזה בד"ה ונחזי - כי כשאמרה תורה כי יהי באיש חטא משפט מות כי קבור תקברנו וגו' - נמסר לנו שיעור מיתה הלל"מ.

ובשום אופן אסור לקבל מש"כ מדעי אחד דכמו שכותב הח"ס בתשובותיו יר"ד סי' קס"ז דכיון דנתברר צורת בית החיצון של אשה במציאות אחרת ממש"כ רש"י ותוס' ומהר"ם לובלין - וע"כ לא צדקו הראשונים דאין לאחר מציאות כלום, הה"ד בנ"ד לא צדקו במה שתלו בחיות הלב דאינו תולה אלא במיתת המח כיון שכבר נתגלה במדע, דזה טעות גמור ורעות רוח - דהתם פליגי ראשונים הרמב"ם ודעמי' עם רש"י ותוס' ודעמי' - ובאת המציאות והכריע ע"כ כחד מיניהו - אבל בנ"ד מי מהראשונים קבע אחרת ממש"כ הח"צ והח"ס, ומה שמקובל בידינו מימות עולם, ועוד איזה מציאות הכריע כאן דהתם אין להכחיש המציאות שכך נבנה בית הרחם של האשה - אבל הכא ע"ז אנו חולקים שאנחנו תלמידיהם של רבותינו אומרים להרופאים שמציאות שאתם רוצים לקבוע אינו מציאות כלל ואינו מכחיש קבלתינו דכל עוד דהלב חי האדם עדין בחיים, ואין קביעות מיתת המוח קובע אלא מיתת המוח אבל לא מיתת האדם.

וקרוב לשמוע שאם הלב עובד עדין בפרט בלי מכונת התחי' - יתגלה במשך הימים גם בחכמת הרפואה שלא הי' מיתת גזע המוח בשלמות ועדין יש קשר טמיר ונעלם בין המוח והלב.

ב. - ובהבנת שמעתא דיומא לפ"ז דדי בבדיקת ממעלה למטה עד החוטם כדי לברר הנשימה ולא הוזכר בבדיקת פעימת הלב וכמש"כ הח"ס בעצמו שם סוד"ה ונחזי דקבל מרע"ה השיעור הלל"מ או שסמכו אקרא כל אשר רוח חיים באפו דהכל תלוי בנשימת האף וכמבואר בש"ס יומא ובשר"ע או"ח סי' שכ"ט וברמב"ם פ"ב משבת - הנה הענין פשוט דקאמר שם דבדק לי' עד חוטמו דגם להאי מ"ד אינו מדבר בבדיקת נשימת חוטם בלבד אלא דבדק לי' עד חוטמו דאם ימצא בנפילת גל דנתרוצץ ונחתך המוח לגמרי ה"ה כמת גמור דהו"ל כהותז ראשו דאעפ"י שמפרכס אם הראש או המוח נחתכו לגמרי עיין משנתינו פ"א דאהלות וברמב"ם סופ"א מטומאת מת וסופ"ד משאר אה"ט.

וכן בודק עד חוטמו בצדעין ובגידי הצואר שכידוע שם ניכר הפעימה של הדופק והלב, ואם ראה שאין פעימה בצדעין ובצואר ניתן רשות לקבוע המיתה ע"י החוטם אם אפס הנשימה, - ואף דיתכן דעדין יתגלה איזה סימן חיות בלב שפועם עדין ולא הי' ניכר בחוטם ובצדעין ובגידי הצואר הגדול א"כ למה לא ניחש לזה ונחייב גם לבדוק מלמעלה למטה עד הלב ויהי' לכאורה ראי' מזה דאם למעלה עד החוטם אין סימנים לחיות שוב אין הלב קובע, אבל באמת טעות הוא דודאי אם חולה לפנינו ואנו רואים ומרגישים חיות בלב אין בבדיקת הנשימה יכולה לברר מיתתו, אבל ביומא מדבר מנפל ומכוסה במפולת דשכגלינו חלק העליון של הגוף הראש עד

החוטם - ולא נמצא שום סימן חיות לא בראש בצדעין בגיד הצואר ע"י הפעימה ולא ברוח אשר באפיו - אז מותר לנו וכן ההלכה להחזיקו למת, ואין עלינו לחשוש כי אולי הוא זה מקרה יוצא דופן שאחרי כל סימני מיתה האלה עדיין יתגלה סימן חיות בלב.

אבל לא כן כשהדבר מבורר לפנינו שהלב עדין חי - ואחרי שעלה כ"ז בלבי זכיתי לראות בתשובת מהרש"ם ח"ו סי' קכ"ד שכ' וז"ל דוודאי קיי"ל דעיקר חיותא באפי' כיון דממעלה למטה א"צ לבדוק רק עוד חוטמו, אבל היינו בסתמא אם ליכא הוכחה להיפך סמכינן אבדיקת חוטם דהוי רוב גמור ואפי' מיעוטא ליכא אא"כ על צד א' מאלף דהוי מיעוטא דמיעוטא דאין לחוש לכך גם בפ"נ וכו' אבל אם רואין איזה סימן של חיות בשאר אברים ואיתרע רובא לפנינו י"ל לא סמכינן אבדיקת חוטם ע"כ יעש"ה.

ג. - וא"כ אין להרהר כלל אח"ז דאיסור רציחה יש לקחת הלב ממי שלבו פועם עדין - דלפעמים נמשך זה זמן רב כידוע, ומלבד זה עצם ההשתלה דמקבל הלב מוטלת בספק גדול של איבוד נפש כידוע, - וגם מאד לבי מהסס אם מותר בכלל הטיפול הרפואי מצד היתר רפואה של תורה ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות למש"כ רבינו בחיי פ' משפטים דזה רק רפואת חוץ לא באברים פנימים, וגם אם הדורות לא קבלו זה להלכה ויש טעם ונימוק לזה, אבל השתלת לב (או כבד) שהיא פעולה נגד מציאות בריאת האדם ושינוי גמור במעשה בראשית להעביר אברי הנפש מאדם לחבירו נגד השגחת הבורא בבריאת האדם מי התיר להם לעסוק בזה, איברא מצד זה לא הי' ביכלתי להכריע אם לא שדעת הגדולים ברור שיש כאן עסק של רציחת נפשות - ובפרט לפי מה ששמעתי ממומחים שעצם הזריקה שנותנים למנדב הלב או הכבד לפני מיתתו כדי לקיים האבר טרי ראוי להעברה כיון שיש בו אחוז גבוה מאד של גלוקוזה יש בו כדי לקרב מיתתו, - וגם מי יכול ליתן אימון ברופאים ובתי חולים במה שעושים בשעה מסוכנת כזאת, ע"כ בעניות דעתינו דעת הגדולים האוסרים בזה ברור עפה"ת, ואין להרהר אחריהם כלל - הי' עוד מקום להאריך בנושא זה, אבל האריכות בזה מסוכנות. והריני דוש"ת באה"ר וה' ברחמיו יסיר דם הנקי מקרבינו כי נעשה הישר בעיני ה'.

מקור: ספר אסיא ז', עמ' 163-165, 1993